

**Rigor Moderatus Doctrinae Pontificiae Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiae Traditus**

Specimina ulteriora exhibens Moderationis Pontificiae, à P. Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1751

Art. 1. Præmonenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63780)

nem Pontificiam. *Tertius* exhibebit, quid Romæ circa hoc negotium actum sit. *Quartus* Quid post Decisionem in Bavaria gestum. *Quintus* Quid sentiendum de Contractu Germanico.

§. 244.

Art. I.
PRÆMO-
NENDA,
I. Fox us-
re sumi-
tior

Ad præoccupandas cavillationes, iterum iterumque monitum Lectorem volumus, ne pernicioso in rebus moralibus lusu captentur verba, & contra Authorum mentem in finistrum sensum detorqueantur. Verba enim accommodanda sunt rebus, quas scriptores exprimendas sibi proponunt. In præsentī materia voces *Usura*, *fœnus*, in meliorem partem non solum posse, sed frequenter etiam debere accipi, alibi ostendimus. (*Diff. I. §. 56.*) Pronum esset, ex usu probatissimorum Authorum id ulteriùs ostendere. Sufficit irrefragabile testimonium ex præstantissimo Opere hodierni Summi Pontificis BENEDICTI XIV. de servorum DEI Beatificatione &c. (a) desumptum, ubi quæstionem movet Pontifex, an Procurator ad causam Beatificationis promovendam constitutus, comparare valeat pecunias fœnore, ut necessario adimplenda adimpleantur. Affirmativè responderi Jurium scientissimus Pontifex, quia cum per difficile sit invenire, qui gratis pecuniam subministret, Procuratori intelligitur data facultas eam fœnore sumendi, ne opus sibi commissum sine exitu sit deferendum. Non loquitur Pontifex de damnato & impio fœnore, sed de eo, cui Tribunalia Romana assistunt. Difficultas enim in eo solum vertitur, an Procurator sine expresso mandato, contractu adeò oneroso Principalem suum obligare possit subministranti pecunias pro expensis Beatificationis necessarias. Nam non semel contigit, ut præponentes solutionem recusarent, Procuratorem limites potestatis suæ transgressum causati. Mota ejusmodi lis fuit in Beatificatione S. Turibii Archiepiscopi Limani: judicabatur Romæ, Procuratori ad promovendam causam Beatificationis misso sufficientem facultatem vi sui mandati competere, ut non solum

solum possit mutuò pecunias accipere, sed etiam *subusuris*. (b) Nemo eo ineptiæ delabatur, ut de usuris illicitis, de fœnore impio, ratione solius mutui accepto, hîc agi credat. Igitur voces *usura*, *fœnus*, & similes in sensu etiam bono & innoxio pro emolumento licito & legitimo sumi possunt & solent.

(a) *Lib. 1. cap. ult. n. 7.*

(b) Vid. *Decis. 1332. n. 2. eor. Jacob. Emerix. Card. PETRA tom. 4. Comment. ad Const. 7. Joann. XXII. Sect. un. n. 10.*

§. 245.

Si quis autem pro evitanda amphibologia *usuram* pro legitimo emolumento sumptam, nominare velit *usuram minus strictè dictam*, planè non offendet contra Theologiæ dogmata. Unde non video, quid imperitiæ vel hæreseos in eo lateat, qui *usuram minus strictè sumptam* ex certo quodam titulo fieri posse licitam pronuntiat. Impugnari poterit Titulus à nonnullis assignatus, me non tantum non repugnante, sed maximopere consentiente: verum hæreses vocabularias arguere, vel imperitiam peritissimis Authoribus objicere, ex zelo nimis amaro proficiscitur. (*Diff. I. §. 130.*) Dum autem elapso anno 1750. quidam *Causarum piarum Advocatus* (a) contra *Prætores Wessofontanum* (b) amaram hanc censuram contra innoxias voces *usura minus strictè sumpta* defendere conatur, formando propositiones, in sensu obvio, ut ipse dicit, *simillimas*, re ipsa autem dissimillimas, ut cuique linguæ latinæ non imperito obvium est: mirari satis non potui, quòd eximii etiam viri adeò malignos humores animis suis affusos gerant, qui non solum oculis glaucoma obducant, sed etiam in calamum imprudenter effluant. Sicut *usura moderata minus strictè dicta*, licita fieri posse dicitur, ita putat *Causarum piarum Advocatus*, posse dici, fieri licitam *Idololatriam moderatam minus strictè dictam*, *blasphemiam moderatam minus strictè dictam* &c. Nam ejusmodi locutiones, si non impias, saltem imperitas fore putat, si per terminos restringentes alienetur

Etiam in bono sensu.

Diff. III.

U

signi-

significatio termini: eadem autem ratione absque imperitia significatum huius termini generalis, *usura* tolli non posse credit per terminos restringentes, cum vox ista in Scriptura & Conciliis non habeat significationem vagam, sed notionem ac ideam determinatam. Si *Prætor Wessofontanus* hunc infelicem *Causarum piarum Advocatum* crassæ imperitiæ argueret, ægrè ferri non deberet: nequaquam enim sub larva *Advocati* latere credo insignem Theologum, quem impugnât Prætor. Imperitè dicitur, *usura* vocem non habere significationem vagam, sed notionem ac Ideam determinatam. (*Diff. I. §. 52. 53.*) Si Scriptura & Concilia, usuras universim damnando, vocem hanc in deteriore partem accipiunt, per hoc tamen latinæ linguæ, & Tribunalium usum non tollunt, quo vox *usura* pro legitimo quodam emolumento sæpissime accipitur. Dein *mutuandi ad usuram* & *scenerandi* voces promiscuè in Scriptura & Patribus sumuntur: nemo autem ignorat, sanctissimum *scenerandi* consilium in S. Scriptura nobis dari, notarique ab Interpretibus, *scenerandi* vocem latinam, uti & græcam *δανειζω*, ambiguam esse; cum ex æquo significet, & qui citra usuram dat mutuo, & qui ad usuram. (c) Ubi autem *Causarum piarum Patronus* unquam legit sanctæ *Idololatriæ*, sanctæ *Blasphemiæ*, consilium nobis dari in Sacra Scriptura, vel Patribus? ubi unquam deprehendit, à linguæ latinæ peritis, vel à Iudicibus *Idololatriæ*, *Blasphemiæ* vocabula in bono honestoque sensu accipi? Imperitiæ igitur aut hæreseos damnandus minimè est, qui *usuram strictè dictam* ab *usura minùs strictè sumpta* distinguit. Optamus Lectores, qui cavillandi causa verbis non inhient.

(a) Divinare vix licet, unde Author illorum foliorum suppresso nomine proprio, sibi nomen sumpserit *Advocati Causarum piarum*, cum in casu, qui ibi deciditur, nulla sit mentio Causæ piæ, sed potius *usura minùs strictè sumpta* à multis defendatur pro bono *Causarum piarum*. Fortè imitari voluit Lamindum Prita-

Pritanium, qui paucis abhinc annis in famosa Causa de diminuendis festis officium Advocati pauperum suscepit.

(b) D. Joann. Georgius WENDENSCHLEGL Prætor Monasterii Wessofontani anno 1749. ediderat *Responsum Juridicum pro sententia P. Viti Picpler.*

(c) Vid. CORNELIUS A LAPIDE in *Proverb. c. 19. v. 17.*

§. 246.

Alterum, quod præmonitum volumus, est, acquisitio-
nem vel alienationem rei cujuscumque, posse inter easdem per-
sonas diversissimo modo fieri, *salva semper Charitate.* Pono, *eadem res*
esse mihi abundantem frumenti copiam in horreo, *diverso*
cujus superfluam quantitatem ad nullos determinatos usus destinavi, *modo*
sed bonæ sorti relinquo, ut occurrat occasio eam bene im-
pendendi, cum neque frumento isto, neque pecuniis ex eo
vendito redactis indigeam. Accedit Titius amicus, benèque
meritus, qui ad sustentandam familiam frumento indiget.
Mihi constat, hunc amicum non destitui pecuniis, habere
equum suis usibus non planè necessarium, collecturum pro-
ximè opulentam messem. Petit ille, ut mutuem gratis fru-
mentum. Teneor ne mutuare gratis? Affirmativè respon-
dendum videtur ex mente Clariss. D. EUSEBII AMORT, (a)
quia Titius id *petit rationabiliter*, ego autem *sine incommodo*
præstare possum. Nam juxta hunc Theologum irrationabi-
liter petitur 1. Si non petitur ad finem honestum. 2. Si pe-
titur ad captanda lucra, ad qualia ab ipsomet creditore de-
stinantur. 3. Si petitur ab homine extraneo, ignoto, aut
difficilis conventionis &c. 4. Si petitur pecunia, quam cre-
ditor destinat ad necessitates suæ familiæ, ad casus fortuitos
probabiles, ad fundationes pias, ad expensas alias saltem
æquè honestas, ac applicarentur à mutuatario. Nihil simile
reperitur in casu posito: Titius igitur petit rationabiliter mu-
tuum gratis: consequenter teneor satisfacere ejus peti-
tioni, cum Textus Scripturæ & Patrum urgeant indefi-
nitè

nitè ac generaliter respectu cuiuscunque rationabiliter possentis mutuum. Me autem sine incommodo id præstare posse, patet exinde, quia tum frumenti, tum pecuniarum abundantiam supponit casus.

(a) *De Contract. Cens. §. 6, Concl. §. Item §. 5. in probat. 1. & in respons. ad object. 1.*

§. 247.

*Transfer-
ri in
aliud,*

Verum liceat bona venia tanti Viri dicere, ejusmodi effata generalia mihi ex ejus argumentis planè non probari. Inducitur (a) Christus modo præceptivo dicens: *prout vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis similiter.* Cur non inferre liceat, me teneri ad frumentum donandum Titio? certè major charitas exhiberetur per *donationem*, quàm per *mutuum*: vellem ego potius, ut mihi frumento indigenti donaret alius frumento abundans, quàm ut præstet mutuum. Si dicas, me id non petere *rationabiliter*: cur non liceat similiter dicere, Titium non petere *rationabiliter* mutuum, cum habeat pecunias, pro quibus frumentum emat; cum habeat equum, quem cum frumento permutet? Positæ igitur qualitates non videntur ad *rationabiliter* petendum sufficere.

(a) *Lib. cit. fol. 256.*

§. 248.

*Salva
semper
charitate,*

Dicamus potius ex regulis Charitatis alibi positis (§. 8.) scilicet ex *Facultate propria* & *Necessitate aliena*, posse me in dicto casu, salva charitate, frumentum vel donare, vel mutuum dare, vel vendere, vel permutare. Licet enim ego possim sine notabili incommodo meo donare; mea tamen interest rem meam non jactare, simulque Titius non habet necessitatem impetrandi frumentum *gratuita donatione*; cum possit post messem reddere in eadem quantitate & qualitate: consequenter possum illi dare *mutuum*, salva charitate. Cum autem

autem æquè facillè possit pro frumento dare equum, vel pecunias; possum ego illi frumentum vendere, vel permutare cum equo, salva charitate, quæ si permittit imponi obligationem reddendi post messem tantundem frumenti, permittet etiam imponi obligationem dandi vicissim pecunias frumento æquiparatas, vel equum ejusdem valoris: Nam frumentum post messem restituendum tanti valere ponitur, quanti pecunia vi venditionis, vel equus vi permutationis dandus. Non teneor ex Charitate præstare aliud, quàm quo indiget proximus: non teneor præstare plus, quàm indigeat: non teneor præstare alio modo, quàm quo sublevetur illius indigentia. Etiam in extrema necessitate non teneor semper rem *donare*, sed possum *commodare*, aut *mutuare*, qui contractus obligationem imponunt: igitur etiam non teneor mutuum dare, si alter possit emere, aut aliud vicissim dare. Non confundendi sunt limites Liberalitatis & Charitatis. Vox illa Salvatoris, *omni petenti te tribue*, quam allegat laudatus Theologus, non exigit determinatè mutuum, sed gratuitam etiam donationem: scilicet exigit, ut satisfaciam alterius petitioni ea ratione, qua illius indigentia sublevetur. Miror, quosdam valde rigidos esse in ponenda obligatione ad dandum Mutuum, & vix meminisse obligationis ad dandam eleemosynam etiam extremè indigentibus.

§. 249.

Ex his deducitur, posse à me in dicto casu (§. 246.) frumentum transferri in Titium per varios actus, vel omnino gratuitos, vel obligatorios, vel permutatorios, salva semper *Charitate*. *Justitia* autem non lædetur, si in contractibus obligatoriis vel permutatoriis servetur æqualitas, quam determinare in hoc casu non erit difficile. Si verò exigatur justo majus pretium pecuniarium, vel si equus superet æstimabilitatem frumenti; peccabitur contra *Justitiam*, non tamen peccato usuræ, quæ in solo Mutuo locum habet.

U 3

§. 250.

§. 250.

III. Ho-
dierni
contra-
ctus non
judican-
tur ex
Jure Ro-
mano.

Tertium, quod ex supra dictis (§. 33. &c.) inculcari rursus meretur, est, non omnes Contractus hodierni temporis esse exigendos ad regulas Juris Romani. Pro diversitate temporum & locorum, diversi recens introducti sunt contractus, liciti & honesti, modò non sint contra Legem Principis, nec contra regulas Justitiæ & Charitatis. Quæcunque Epochæ illorum natalibus statuatur, nec obesse nec prodesse videtur eorum honestati. Si usus cujusdam Conventionis originem suam trahat ab anno decimo sexto Urbis Conditæ; ex hoc solo non possum eam licitam judicare: si à sæculo decimo sexto post Christum Natum; ex hoc solo non possum eam tanquam illicitam rejicere. Requiritur & sufficiunt *Charitas, Justitia, Consensus Principis*: tria hæc major autem horum est *Charitas*.

§. 251.

Art. 2.
OCCASIO
PETENDI
DECISIO.
NEM PON-
TIFICIAM.
Contra-
ctus ali-
quis usura
damnatus
fuit Ba-
silica.

Jam quid circa Contractus de Usura accusatos in Bavaria actum sit, recensemus. Monuimus Germanos antiquitus parùm sollicitos fuisse de formulis Contractuum, & subtilitatibus legum: (§. 39.) Germana sinceritas indigere non videbatur ejusmodi cautelis. Nihilominus fatendum, quòd occurrant exempla contractuum fide parum sincera celebratorum, & non modica injustitiæ aut usuræ labe infectorum. Eodem sæculo XV. quo Patres nonnulli & Theologi Constantiensis Synodi, (§. 195.) Pontifices insuper MARTINUS V. & CALLIXTUS III. (§. 196.) quosdam Germaniæ Contractus approbarunt, improbatus vicissim fuit à quibusdam Patribus & Theologis Concilii Basileensis, alius quidam Contractus in Bavaria celebratus. Casum proposuit WILHELMUS Bavarix Dux, à SIGISMUNDO Imperatore Protector hujus Concilii nominatus, qui injustè secum agi à Fratre suo Ernesto querebatur. Pa-

ter